

Dr J. Stefaniak - „Gospodarka Europejska”, WE UG r. ak. 2019/2020

Specjalność: Projekty w Biznesie Międzynarodowym

Wykład: „Polityka przemysłowa – Reindustrializacja”

Idea: dążenie do poprawy efektywności i konkurencyjności przemysłu wspólnotowego

- Podstawa prawna: Art. 173 TFUE
- Cel: zapewnienie warunków ramowych sprzyjających konkurencyjności w przemyśle
- Cele szczegółowe wynikają z art. 173 TFUE:
 - Unijna polityka przemysłowa zmierza w szczególności do:
 - 1) przyspieszenia dostosowania przemysłu do zmian strukturalnych;
 - 2) wspierania środowiska sprzyjającego inicjatywom i rozwojowi przedsiębiorstw w całej Unii, a zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw
 - 3) wspierania środowiska sprzyjającego współpracy między przedsiębiorstwami
 - 4) sprzyjania lepszemu wykorzystaniu potencjału przemysłowego polityk innowacyjnych, badań i rozwoju technologicznego

Charakter polityki przemysłowej:

- Przekrojowy – powiązana z ogólną polityką gospodarczo-społeczną
- Podejście horyzontalne, a nie sektorowe
- Polityka przemysłowa Unii ma za zadanie uzupełniać działania państw członkowskich
- Powiązana z innymi politykami, np. związanymi z handlem, rynkiem wewnętrznym, badaniami i innowacjami, zatrudnieniem, ochroną środowiska i zdrowia publicznego.

Rozwój polityki przemysłowej:

- W Traktatach Rzymskich – brak odniesienia
- Lata 60-70 te – podejście sektorowe
- Lata 90-te – podejście horyzontalne tzw. Nowa polityka przemysłowa
- 2000 – Strategia Lizbońska :
 - 4 priorytety: innowacyjność, liberalizacja, przedsiębiorczość i spójność społeczna
 - Polityka przemysłowa jako istotny element tej Strategii
- 2005 – nowe zintegrowane podejście do polityki przemysłowej wynikające z ograniczenia zasięgu Strategii Lizbońskiej (w 2010 – żaden strategiczny cel nie został osiągnięty (B + R < nawet 2% unijnego PKB, podczas gdy cel wynosił 3%; zatrudnienie ok. 64%, cel: 70%)
 - Komunikat KE: „Wdrażanie wspólnotowego programu lizbońskiego: polityka ramowa na rzecz wzmocnienia unijnej produkcji przemysłowej – z myślą o bardziej zintegrowanym podejściu do polityki przemysłowej”
 - Program działań oparty o inicjatywy sektorowe i międzysektorowe
- 2008 – zintegrowany pakiet środków propagujących lepiej zrównoważoną konsumpcję i produkcję przy jednoczesnej poprawie konkurencyjności gospodarki europejskiej.

- 2008 – 2013 -> Kryzys
 - od 2008 r. do 2013 liczba miejsc pracy w przetwórstwie przemysłowym spadła o **3,5 mln**,
 - w 2013 roku udział przetwórstwa przemysłowego w PKB obniżył się z 15,4 % do **15,1 %**
 - wydajność UE w porównaniu z wydajnością konkurentów UE **spada**
- Kryzys gospodarczy + zaniedbanie rynku wewnętrznego + nowi konkurenci (Chiny i Indie)
- => nowe wyzwanie => marzec 2010 r. - strategia „**Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**”
- 4 inicjatywy (na 7) szczególnie istotne dla poprawy konkurencyjności przemysłu w UE
 1. „**Unia innowacji**”,
 2. „Europejska agenda cyfrowa”,
 3. „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**”
 4. „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”

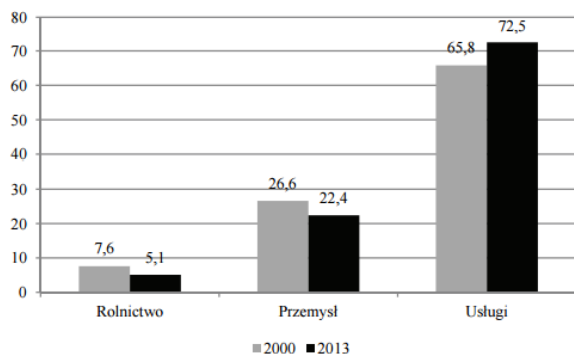
Nowe strategie:

- **2011 – KE: „Polityka przemysłowa: poprawa konkurencyjności”**
 - propozycja głębokich reform strukturalnych
 - wprowadzenia spójnej i skoordynowanej polityki we wszystkich państwach UE
 - obszary: zmiany strukturalne w gospodarce; innowacyjność przemysłu; zrównoważony rozwój i efektywne gospodarowanie zasobami; warunki prowadzenia działalności gospodarczej; jednolity rynek oraz MŚP.
- **2012 – KE : „Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego – Aktualizacja komunikatu w sprawie polityki przemysłowej”**
 - wspieranie inwestycji w innowacje
 - 6 priorytetowych dziedzin o dużym potencjale (zaawansowane technologie produkcyjne w zakresie ekologicznie czystej produkcji; kluczowe technologie wspomagające; bioprodukty; zrównoważona polityka przemysłowa, budownictwo i surowce; czyste pojazdy i statki; oraz inteligentne sieci).
 - Nacisk na: poprawę warunków rynkowych, dostęp do finansowania i kapitału oraz rolę kapitału ludzkiego i umiejętności jako środków promowania konkurencyjności w przemyśle.

Pierwsze efekty w 2013 roku:

- wzrost PKB o 0,2 %.
- Poprawa nastrojów gospodarczych i wzrost zaufania konsumentów
- Stabilizacja gospodarek w większości krajów członkowskich
- Większa uwaga na znaczenie przemysłu dla rozwoju gospodarczego aniżeli usług
- Przemysł = ponad 80 % eksportu UE i 80 % prywatnych nakładów na B+R i innowacje
- 25% miejsc pracy w sektorze prywatnym, często wymagające wysokich kwalifikacji,
- każde dodatkowe miejsce pracy w przetwórstwie przemysłowym prowadzi do powstania od 0,5 do 2 miejsc pracy w innych sektorach
- silna baza przemysłowa ma **kluczowe znaczenie** dla ożywienia gospodarczego i konkurencyjności Wspólnoty => ponowne zainteresowanie konkurencyjnością przemysłową, pełną i efektywną realizacją rynku wewnętrznego,

Zmiana struktury zatrudnienia

Rys. 2. Struktura zatrudnienia w Unii Europejskiej według sektorów w 2000 i 2013 r. (%)

Źródło: Na podstawie danych Eurostatu: [www 3].

Poziom unijnych nakładów na B+R jest **niewystarczający** => niski udział przemysłów wysokich technologii

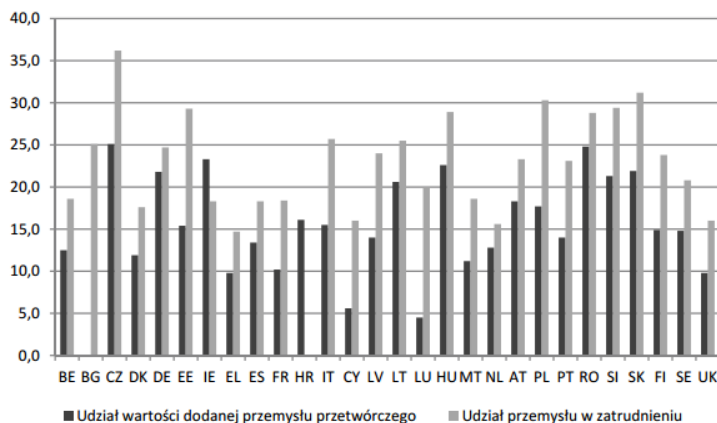
Tabela 2. Udział eksportu high-tech w całkowitym eksporcie produkcji przemysłowej w latach 1992, 2002 i 2012, %

Kraj	1992	2002	2012
Unia Europejska	14,75	19,14	15,44
Chiny	6,44	23,67	26,27
Japonia	24,07	24,78	17,41
Republika Korei	19,77	31,53	26,17
USA	32,56	31,76	17,83

Źródło: Na podstawie danych Banku Światowego: [www 1].

Eksport wyrobów wysokiej techniki odzwierciedla dysponowanie technologiami innowacyjnymi i dlatego jest traktowany jako **miara konkurencyjności międzynarodowej**.

Stopień uprzemysłowienia krajów członkowskich UE jest bardzo zróżnicowany w zależności od państwa członkowskiego.

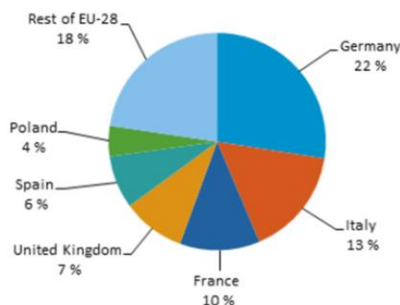
Brak kompletnych danych w przypadku Bułgarii i Chorwacji.

Rys. 3. Wartość dodana produkcji przemysłowej oraz udział przemysłu w zatrudnieniu UE w 2013 r. (%)

Koncentracja produkcji przemysłowej:

- **ok 75% całkowitej wartości dodanej brutto** - Niemcy, Włochy, Francja, Wielka Brytania i Hiszpania
- **70% zatrudnienia** - w Niemczech, Włoszech, Francji, Wielkiej Brytanii i Polsce

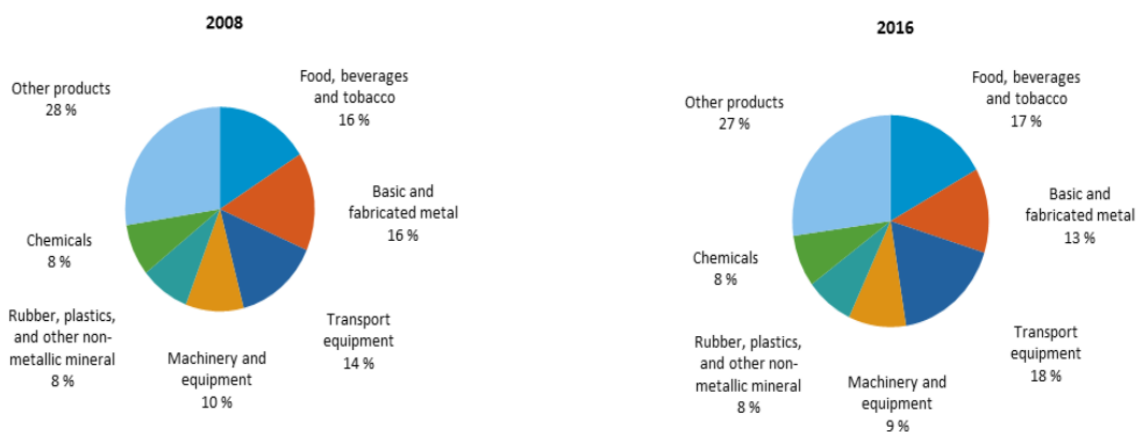
EU-28 value of sold production, by country, 2016 (% of total value of sold production)

Note: EU-28: Except Cyprus, Luxembourg, Malta
Due to confidential reasons the EU-28 total is rounded and do not sum up the countries' total
Source: Eurostat (online data code:DS-066341)

No higher resolution available.

Value of sold production by manufacturing activity, EU-28, 2008 and 2016 (% of value of sold production)

Note: EU-28: Except Cyprus, Luxembourg, Malta

Other products: Wood and paper, and printing; Other manufacturing, and repair and installation of machinery and equipment; Electrical equipment; Computer, electronic and optical; Textiles, apparel, leather and related; Pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical; Mining and quarrying; Coke, and refined petroleum.

Source: Eurostat (online data code:DS-066341)

Inwestycje w badania i rozwój w przemyśle

EU Industrial R&D Investment Scoreboard - Zestawienie obejmuje 2 tysiące firm z całego świata, przeznaczających najwięcej środków (około 90% w skali globalnej) na badania i rozwój

Liczba przedsiębiorstw (2018): USA 658, UE 527, w tym Niemcy (130) oraz Wielka Brytania (107) i Francja (75), Japonia 353, pozostałe m.in. z Chin i Republiki Korei

Po 2013 roku konieczność przyjęcia nowej roli dla polityki przemysłowej - uwarunkowania:

- Ciągłe zaostrzanie się konkurencji w ujęciu globalnym rodzi potrzebę **redefinicji** podejścia do polityki przemysłowej
- **Zróźnicowanie** państw członkowskich
- **Korporacje**, które w warunkach globalizacji stały się niezależnymi graczami i decydują o lokalizacji zgodnie z własnymi interesami.
- Nowi silni **producenci z gospodarek wschodzących** => wzrost liczby przedsiębiorstw o niskich kosztach produkcji, rosnącym poziomie kwalifikacji pracowników i systematycznie poprawiających się innych czynnikach decydujących o konkurencyjności.

- **Różne podejścia do polityki przemysłowej:**
- **większość krajów rozwiniętych** – stanowisko **neoliberalne**: gospodarka będzie rozwijała się optymalnie poprzez działanie nieskrępowanych sił wolnorynkowych
- **kraje nowo uprzemysłowione** – stanowisko **interwencjonizmu państwowego** :
 - Założenie: siły wolnorynkowe nie są w stanie osiągnąć optymalnych wyników, niezbędna jest interwencja państwa, które koryguje niedoskonałości rynku i wspiera industrializację, a przez to generuje nowe miejsca pracy
 - Działania: tworzenie zachęt dla inwestorów oraz wspieranie działalności eksportowej, inwestycje w przemysły zaawansowanych technologii przy wykorzystaniu taniej siły roboczej.
 - Efekt : dynamiczny wzrost PKB.

Po 2013 przyjęto nowe podejście w polityce przemysłowej

- **kluczowy argument**: zapobieganie dynamicznym skutkom niedoskonałości rynku poprzez finansowanie określonych kierunków badań naukowych
- oddziaływanie na przemysł poprzez stałe **podnoszenie jakości warunków ramowych** prowadzenia działalności przemysłowej.
- podejmowane inicjatywy są **wspólne dla wszystkich sektorów** i powinny prowadzić do podnoszenia innowacyjności i poziomu zastosowanych technologii, poprawy jakości kapitału ludzkiego i dostosowania jego struktury do potrzeb rynkowych
- **usuwanie barier** prawnych i administracyjnych, które utrudniają rozwój przedsiębiorstw
- tradycyjna sektorowa polityka ma obecnie zastosowanie głównie w przypadku branż o strategicznym znaczeniu dla rozwoju i bezpieczeństwa państwa.
- **Strategiczne znaczenie postępu technicznego i innowacyjności** jako narzędzia wzrostu konkurencyjności gospodarek
- Główny cel polityki przemysłowej - **stymulowanie wzrostu gospodarczego** poprzez unowocześnianie, racjonalizację i intensyfikację procesów wytwórczych
- Ale aby industrializacja była efektywna, potrzebna jest jej koordynacja. **Sam rynek nie radzi sobie z takimi procesami.**
- Rola państwa: aktywne podejście do polityki przemysłowej:
 - czynne angażowanie się w sferę nauki i rozwoju w celu szybszego transferu rezultatów badań do praktyki życia gospodarczego i społecznego
 - oddziaływanie państwa na gospodarkę, w celu pobudzania wzrostu efektywności produkcji przemysłowej i poprawy konkurencyjności towarów
- Ale przyjmuje się, że:
 - wzrost roli władz regionalnych i lokalnych w zakresie pobudzania wzrostu gospodarczego
 - budowanie porozumienia publiczno-prawnego

- **2014 – nowa KE: „Działania na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego”**
 - Przemysł podupada => reindustrializacja
 - Cel: wzrost udziału produkcji w PKB do 20 % przed rokiem 2020 (w 2014 -> 15%)
 - Potrzeba: nowych inwestycji i lepszego otoczenia biznesowego
 - Bariery:
 - Słaby popyt wewnętrzny
 - Otoczenie biznesowe zróżnicowane między państwami UE i niespójne
 - Nieelastyczne otoczenie administracyjne i regulacyjne
 - Zbyt niski poziom inwestycji w badania i rozwój => za słaby poziom modernizacji bazy przemysłowej
 - Zbyt wysokie ceny energii
 - Słaby dostęp do podstawowych czynników produkcji (surowce, kapitał ludzki i finansowy)

W przyjętej w strategii z 2014 „Działania na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego” określono działania w czterech obszarach:

- 1) Zintegrowany i jednolity rynek europejski: stworzenie atrakcyjnego otoczenia dla przedsiębiorstw i produkcji
- 2) Małe i Średnie Przedsiębiorstwa i przedsiębiorczość
- 3) Modernizacja przemysłu: inwestycje w innowacje, nowe technologie, czynniki produkcji i umiejętności
- 4) Międzynarodowa ekspansja przedsiębiorstw z UE

Europa w dobie globalizacji, wyzwań w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz szybkich zmian technologicznych.

- Cechy tej nowej epoki przemysłowej:
 - tempo zmian gospodarczych, społecznych i środowiskowych,
 - zmiany technologiczne: jak robotyka, Internet rzeczy, sztuczna inteligencja, systemy energetyczne oraz biogospodarka
 - Nowe modele biznesowe powodują zaburzenia na tradycyjnych rynkach.
- Automatyzacja + technologie informacyjne przekształcają tradycyjne procesy produkcyjne i charakter pracy => Przemysł jest w coraz większym stopniu zintegrowany z usługami
- Nowa generacja konsumentów => oczekują współtworzenia wartości, połączeń i pomiarów osiągnięć w czasie rzeczywistym => zacieranie granic między produkcją a usługami.
- Dane stają się nowym elementem konkurencji. Wobec deficytu zasobów naturalnych i zmiany klimatu jako coraz bardziej odczuwalnych elementów rzeczywistości, popyt na zrównoważone produkty i konsumpcja o obiegu zamkniętym będą się gwałtownie zwiększać.
- Działania Komisji w nowej rzeczywistości: 2017 – „Inwestowanie w inteligentny, innowacyjny i zrównoważony przemysł. Odnowiona strategia dotycząca polityki przemysłowej UE”
- 6 obszarów oddziaływania unijnej polityki przemysłowej:
 - 1) Jednolity rynek i wzmocnienie pozycji obywateli
 - 2) Cyfryzacja
 - 3) Niskoemisyjna gospodarka o obiegu zamkniętym
 - 4) Inwestycje
 - 5) Innowacje
 - 6) Wymiar międzynarodowy

Wyzwania stojące przed przemysłem europejskim w drugiej dekadzie XXIw.

- Cyfryzacja
 - Dekarbonizacja
 - Zrównoważony rozwój
 - Gospodarka o obiegu zamkniętym
 - Sprostanie konkurencji na rynkach światowych
- Przemysł 4.0**
- Odpowiedź UE: działania, strategie, paneuropejskie programy horyzontalne, inicjatywy sektorowe

Figure 2: Leading regions in Digital Industries

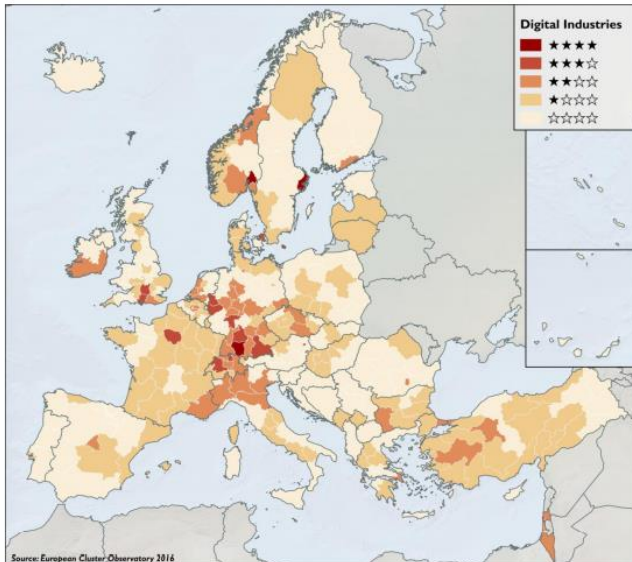
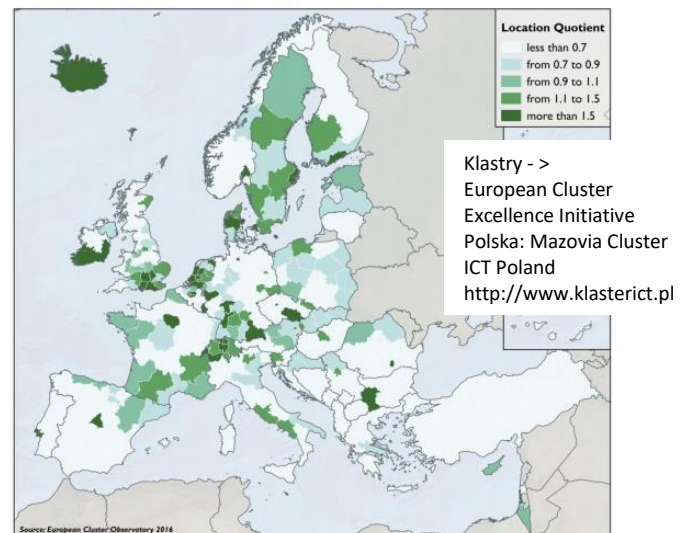

Figure 5: Regions most specialised in Digital Business Services

Zadania badawcze:

1. Przemysł 4.0 – idea, elementy, priorytety UE
 2. Inicjatywy kluczowe:
 - Gospodarka o obiegu zamkniętym – idea, cele, zadania, program, wyzwania dla państw UE
 - Strategia cyfryzacji, Internet Rzeczy, technopolie w UE (technology districts)
 - Unia energetyczna i dekarbonizacja – sytuacja w państwach UE, założenia strategii, cele, program, wyzwania dla państw UE
 - Wsparcie finansowe przemysłu i przedsiębiorstw w UE – „Plan Inwestycyjny dla Europy”, programy horyzontalne dedykowane, sieci wsparcia
- Materiał uzupełniający (wszystkie dostępne w formacie pdf w necie):
 - F. Kowalik „Europa wygra jakością”, Forbes 14.10.2018 <https://www.forbes.pl/efni/przemysl-w-europie-i-jego-konkurencyjnosc/44qzsv>
 - Ulbrych, M. (2013). Priorytety polityki przemysłowej w Unii Europejskiej wobec wyzwań kryzysu globalnego. *Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society*, 21, 47-62. <https://prace-kgp.up.krakow.pl/article/download/1194/1026>
 - Ślusarczyk, B. (2016). Wspieranie konkurencyjności polskiego przemysłu w świetle założeń nowej polityki przemysłowej. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie*, 22, 7-22.
 - Ulbrych, M. (2014). Znaczenie przemysłu w gospodarce i polityce regionalnej Unii Europejskiej. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, (26), 31-45.